

Methoden van het Wetenschappelijk Onderzoek: Deel II

Vertaling pagina 13 – 25

De beginselen van de moderne psychologie: de introspectiepsychologie

- 2 verschillende beginjaren van de psychologie
 - **Wundt (1876)**
Eerste psychologische laboratorium voor onderzoek
 - **William James (1879)**
Eerste psychische labo waar lesgegeven werd.
- Het labexperiment was de steunpilaar en hét belangrijkste kenmerk van de psychologie. Dat geeft de impressie dat psychologie en statistische kwantificering altijd samengaan, maar dit is niet zo.
- **Introspectie (Wundt)**
 - Duitsland
 - Eerste psychologische stroming
 - Interne zelfobservatie: naar binnen kijken, naar eigen gevoelens kijken
 - Veel observaties, eerste persoonsbenadering
 - Doel: identificatie van de elementen van de geest
 - Gevecht tussen introspectie en behaviorisme (William James)
- **Structuralisme (Titchener)**
 - Afgeleid uit introspectie, maar de observatoren moeten getraind zijn in het herkennen van hun eigen gevoelens.
 - Alle menselijke ervaringen zijn terug te leiden tot een aantal elementaire processen
 - Wetenschap
 - *De onderzoeker mag de observator niet beïnvloeden met eigen ideeën of meningen*
 - *De onderzoeker mag de observator niet laten weten over wat het onderzoek gaat*

Na Wundt en Titchener waren er niet veel onderzoekers die introspectie of structuralisme toepasten. Ze gingen eerder te werk met 3de partijen, zoals ratten.

- **Fenomenologie (Husserl)**
 - Reactie tegen introspectie
 - Extrospectie: kijken naar fenomenen alsof het objecten zijn, de blik van de fenomenoloog is gericht naar wat aanwezig is in de ervaring, niet naar een mix van gevoelens in de geest
 - De term fenomenologie is misbruikt: eerst als een etiket, dan als een anachronisme
 - Grote invloed in Europa

Methoden van het Wetenschappelijk Onderzoek: Deel II

Vertaling pagina 13 – 25

De logische positivisten, het behaviorisme en psychologie

- **Operationalisme**

Concepten in de wetenschap zijn bepaald door de processen die gebruikt worden om deze te meten

- **Logisch positivisme (Comte)**

- Filosofie van de wetenschap
- Etiket om de doorsnee, niet-kwalitatieve psychologie te beschrijven
- Veel invloed op het behaviorisme
- Kenmerken:
 - *Afhankelijkheid van de empirie*
 - *Gebruik van logische gevolgtrekkingen uit de wiskunde en andere concepten*
 - *Gebruik van operationele definities*
- Kennis verwerven door
 - *Directe observaties gebaseerd op ervaring*
 - *Streng logisch redeneren*
- De migratie van belangrijke leden van de stroming (vooral naar USA) was grotendeels verantwoordelijk voor de verspreiding van het logisch positivisme
- Vienna school: logisch positivisme doceren bij het vak psychologie
- Principe van controle: ideeën zijn alleen betekenisvol in de mate dat empirisch onderzoek hen in staat stelt te worden getest om te zien of dat ze trouw blijven of dat ze afgewezen moeten worden
- John Passmore: logisch positivisme is dood, maar het heeft wel een nalatenschap achter gelaten
- Logisch psychologen schreven (bijna) nooit over de mogelijkheid van een kwalitatieve psychologie

- **Behaviorisme (Watson)**

- Verschillende vertakkingen
- Psychologie is
 - *Een deel van de natuurwetenschappen*
 - *Een objectieve experimentele benadering van de voorspelling en de controle van het gedrag (cf. Comte: het doel van de wetenschap ligt in de voorspelling)*
- Zoektocht naar de wetten van het menselijk gedrag, soms zelfs vastgelegd in wiskundige termen (cf. Hull)
- Het radicaal behaviorisme: de belichaming van het logisch positivisme in de psychologie
- Na behaviorisme: cognitieve psychologie
- Watson dacht dat als hij de introspectiepsychologie verving door het behaviorisme, dat psychologie evengoed een wetenschap kon zijn
- Ideologische rol: men blijft zo dicht mogelijk bij de observatie van de gegevens (= wetenschappelijk)

Methoden van het Wetenschappelijk Onderzoek: Deel II

Vertaling pagina 13 – 25

- **Wat is wetenschap voor het logisch positivisme en het behaviorisme?**
 - Een cumulatief proces
 - Reduceerbaar tot een enkele wetenschap van de echte wereld
 - Onafhankelijk van de karaktereigenschappen van de onderzoeker
- ➔ De meeste kwalitatieve onderzoekers zijn het hier niet mee eens
- **Wat is psychologie voor het logisch positivisme en het behaviorisme?**
 - Logisch positivisme: fysiologie
 - Behaviorisme: chemie en fysica

De kwantitatieve dominantie van de hedendaagse psychologie

- Vroeger werd er bijna niet gesproken over kwalitatieve psychologie
Het eerste geschrift over kwalitatief en kwantitatief onderzoek kwam van Allport
- Soms is de grens tussen kwalitatieve en kwantitatieve psychologie heel smal
Objectief/subjectief of hard/zacht = hetzelfde onderscheid
- Fysische onderzoekers vonden het vroeger niet nodig om psychologische methoden te gebruiken voor hun data, maar toen psychologie meer naar de natuurwetenschappen toegroeide, werden de methoden van de fysica opgenomen in de psychologie, maar ook de methoden van de psychologie werden gebruikt in de fysica. Dit leidde tot kwantificering.
- De kwantitatieve dominantie van de psychologie kwam niet door het positivisme, maar door de kwantitatieve imperatief: de wetenschappelijke studie over alles betreft het meten van dat ding
- Kwantificering en wetenschap zijn niet te scheiden: begin in het antieke Griekenland (Pythagoras: veel fenomenen kunnen wiskundig beschreven worden)

Methoden van het Wetenschappelijk Onderzoek: Deel II

Vertaling pagina 13 – 25

BOX 1.2. KEY CONCEPT: SOCIAAL CONSTRUCTIVISME

Kenmerken

- **Kennis gesteund door sociale processen (interactie)**
Voorbeeld: gesprekken
- **Historische en culturele specificiteit van taal**
 - In bijna elke cultuur en in dezelfde cultuur, maar in verschillende tijdsperiodes denken wij anders over bepaalde zaken
 - Voorbeeld: opvattingen over zelfmoord
- **Kritische positie over 'vanzelfsprekende' kennis**
 - Is de onderzoeker objectief?
 - De sociaalconstructivist is van mening dat datgene wat mensen waarnemen, niet correspondeert met de realiteit
- **Kennis en sociale actie zijn geïntegreerd**
 - De verschillende opvattingen die wij hebben over de wereld, hebben hun implicaties voor verschillende soorten van sociale acties
 - Voorbeeld: druggebruikers worden als medisch ziek beschouwd en zullen zo ook behandeld worden
 - Sociaalconstructivisme vindt zijn wortels in de postmodernistische visie. Deze visie wijst moderne ideeën af. Er zijn verschillende opvattingen over de wereld die onverenigbaar zijn met het idee dat er theorieën zijn die de wereld en zijn bestaan verklaren.,
- **Interactioneel gericht**
 - Onderzoekers
 - *Burr: microsociaal constructivisme*
 - *Danziger: lichtsociaal constructivisme*
 - De wereld zoals wij ze waarnemen is gecreëerd door de regelmatige, alledaagse sociale interacties (bv. gesprekken)
 - Er is altijd een actieve deelnemer in het gesprek
- **Maatschappelijk gericht**
 - Onderzoekers
 - *Burr: macrosociaal constructivisme*
 - *Danziger: zwaarsociaal constructivisme*
 - Deze vorm van sociaal constructivisme beschouwt de sociale macht als een centraal en cruciaal aspect van wat is opgebouwd aan de hand van een toespraak. Men concentreert zich op institutionele praktijken en sociale structuren
 - De deelnemer in het gesprek kan geen sociale verandering teweeg brengen

Methoden van het Wetenschappelijk Onderzoek: Deel II

Vertaling pagina 13 – 25

▪ Verschillen tussen sociaalconstructivistische benaderingen en kwalitatieve benaderingen

➤ Realisme – relativisme

Dat is het verschil tussen de kwantitatieve assumptie dat er een fysische realiteit is die beoordeeld kan worden aan de hand van onderzoek en de sociaalconstructivistische visie dat er een veelheid van verschillende perspectieven of visies op de werkelijkheid zijn, waarvan er geen overeenstemt met de werkelijkheid

➤ Bemiddeling – determinisme

Dit is het verschil tussen de kwantitatieve assumptie dat menselijk gedrag gedetermineerd wordt door uitwendige krachten en de sociaalconstructivistische visie dat mensen hun eigen acties determineren

Statistiek en de kwantitatieve ethos in de psychologie

Gedurende de 50 jaren na de oprichting van het eerste psychologische laboratorium werd er bijna geen statistiek gebruikt in de psychologie. Na WO II kwam er een methodologische consensus in de psychologie die het meer wetenschappelijk maakte (bv. nulhypothese, variabelen...). Statistiek heeft dan wel weer een belangrijker rol in de moderne psychologie.

Concepten die van psychologische afkomst lijken, komen meestal voort uit de statistiek. Statistische methoden hebben namelijk veel psychologische theorieën beïnvloed, want zonder deze statistiek zou de psychologie veel anders geweest zijn.

Psychologen die bijgedragen hebben aan de statistiek

- Charles Spearman
- Louis Thurstone
- Louis Guttman

Psychologen zijn niet de uitvinders van de statistische methoden, maar de gebruikers

▪ **De correlatiecoëfficiënt (Pearson)**

- Vanuit de statistiek
- De regressie (Galton): hieruit kan de correlatiecoëfficiënt afgeleid worden

▪ **Variabelen**

- Afhankelijk en onafhankelijk
- Stimulus – respons (cf. behaviorisme)
- Gebruik in de psychologie alvorens statistiek te pas kwam